

Ágy melletti várostérkép

BESZÉLGETÉS
PÉTERFFY MIKLÓS ÉPÍTÉSSZEL

Nógrád, Zsoldos ház belső
(Fekete torony), 2008
Fotó: Bujnovszky Tamás

Péterffy Miklós sokoldalú alkotó, aki mentes a kliséktől és divatos tendenciáktól. Egyetemi kurzusain a hallgatók olyan fokú szabadságot élveznek, amelybe akár még az apró pimaszságok is beleférnek, hiszen, mint mondja, „fiatalabb koromban nehezen éltem meg, ha emiatt kategorizálnak”. Szemléletmódját ugyanúgy meghatározza származási helye – Erdély –, mint ahogy a magyarországi közeg is. Ahogy az építész fogalmaz, „székelyföldi élményeim sokkal inkább az építészeti atmoszféra létrehozásában jelennek meg, mintsem a formában”. Építészeti hitvallásának másik alapkövét Foucault egyik írásában találta meg, mely szerint „van egy kitalált, és van egy eredeztetett tervezési módszer”.

Fotó: Bujnovszky Tamás

Honnan indul az épületekhez való érdeklődésed, ragaszkodásod? Mik határozták meg az építészettel kapcsolatos történetedet?

Egyértelműen 1975. Ötödikes voltam, és először jöttünk Budapestre Székelyföldről. A Gellérthegyről a nyüzsgő város látványa – ekkor indult el bennem valami. A rokonság révén megkaptuk a magyarországi folyóiratokat, amelyek fotóanyaga – főként, ahol épületek látszódtak – engem rendkívül izgatott. Az ágyam mellett egy Budapest térkép volt, és betéve tudtam a város összes utcáját. Később lett Bécs, majd Manhattan-sziget térképem is, emiatt a városépítészeti elég intenzív élménnyé vált. Nyolcadikos koromban láttam újságban a Forum Hotel Budapest (mai InterContinental) terveit, és el is készítettem az

ellen-tervemet a szállodára, nyilván egy tizennégy éves szintjén. Volt egy rendkívül jó festőművész rajztanárom, Kiss László, akivel zenét hallgattunk rajzolás közben, meg a lakására is mehettem ellesni dolgokat.

Az építészeti és a zene is meghatározta akkor a fiatalkorodat?

Nagyon tudtam örülni annak, hogy észrevettem, milyen szerkezete van egy Bartók-műnek. Bizonyos törésvonalak, blokkok, ritmusok – amelyeket egy-egy ritmusképlet hoz – hogyan építenek ki egy minőséget. Szándékosan nem akarom semmiféle tárgyhoz hozzákötni ezt a minőséget. Ezen struktúrák létrehozásához nagyfokú következetességre van szükség, egyébként az egyes elemek kilógnak az

Szerző: KOVÁCS PÉTER
Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS,
DANYI BALÁZS

Kolozsvár, Nadasan 2.0 ház, utcai bejárat az előkertből
Fotó: Danyi Balázs

egészből. A tervezés során is szoktam élni zenei párhuzamokkal, a Nadasan 2 ház esetében nagyon erős impulzusként volt előttem Sting, a Police, például a Synchronicity II. és David Bowie. A Police idejében hárman voltak a zenekarban, és ezzel együtt is meg kellett tölteni oly módon a teret, hogy ne legyenek lyukak, hézagok, hanem egy nagyon folytonos, konzekvens és minden porcikájában intenzív világ keletkezzen – a szerialitás jelenléte igen lényeges ebből az aspektusból. Ezzel együtt a ház mindig építészetszerű, nem zene-szerű, de mindenképp van a fejemben egy közös halmaz a két műfaj között.

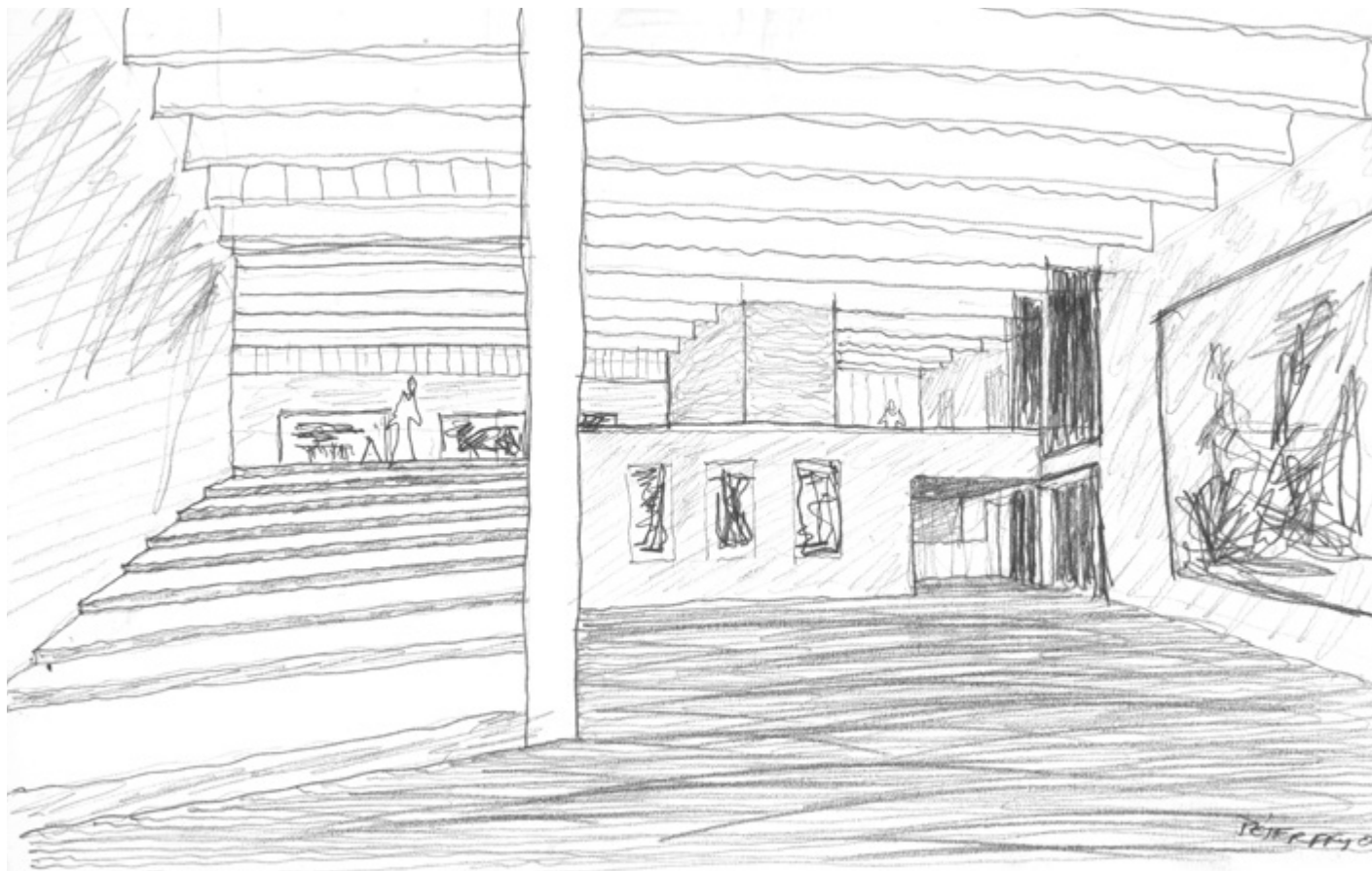
Az általános iskolai élményekből hogyan vezetett az út az egyetemre?

Amikor Romániában gimnáziumba kerültem, hoztak egy olyan döntést, amelynek értelmében a gimnáziumi osztályokban is mindenkinek valamilyen szakmát is kellett végezni, én a fémforgácsoló szakmát „tanultam ki”, emellett hangsúlyosan volt matematika és fizika tantárgy.

Kolozsvár, Nadasan 2.0 ház, kilátás a nappaliból
Fotó: Danyi Balázs

Plan B művészeti központ részlete,
vázlat, a Plan B (Kolozsvár–Berlin)
művészcsapat részére, 2019

Ez egy nagyon feleslegesnek tűnő kényszer volt a legtöbbünknek, de ha belegondolok, a műszaki rajzolást ott szerettem meg, ráadásul akkor a korábbi rajztanárom volt kénytelen ezt tanítani festőművészként. Ő meg nagyon kreatív módon nyúlt hozzá mindenhez, ráadásul kedvelt engem, tőle kaptam meg a IX. osztályban a ma is a könyvespolcomon álló Épületszerkezettan könyvem, azóta sem tudom, honnan volt ez meg neki... Műszaki rajzolás közben Bach-, Telemann- és Händel-lemezeket hallgattam, illetve hallgattunk néha az osztályban, ha más nem is figyelte, mi a rajztanárral biztos, hisz én hordtam be a lemezeket. Nagyon fontos dolgok fogalmazódnak meg akkor, a síkszerűség a rajzban – a rajzlapon maradás – és az őszinteség... Matisse világa... A rész és egész viszonya..., az állítás és annak társa a rajzban..., az ideális és a torz szinkronicitása... És ehhez mind társult a műszaki rajz konkrétsága, igazságsíkszerűsége, és mondjuk a Das wohltemperiertes Klavier második füzeté, épp Richterrel... (Ennek aztán később, mikor Janáky István műtermében kezdtem dolgozni a '90-es években, nagy hasznát vettem...) Építész kar egyedül Bukarestben volt, ötvenpár embert vettek fel, ez egy huszonmillió országban elképesztően kevés. Ide egymás után háromszor nem vettek fel (1982, '83, '84), évente nagyjából egy magyar jutott be. Ezt követően ősszel maradtak még helyek a kolozsvári építőmérnökin,

ahová elsőnek (legjobb pontszámmal) fel is vettek. 1989-ben végeztem-diplomáztam, majd Budapesten folytattam harmadéven a BME építész karán. A kolozsvári intenzitás igen erőteljes, hiszen egyetemi városról van szó, ahol 150 000 diák tanult, teljesen mások voltak az arányok, mint Budapesten. Nem veszett el a diákság egyetemi energiája. Emellett a színházi élet, a koncertek, a bölcsészkar rendkívül jó tanárai mind-mind hozzáadtak a gondolkodásmódomhoz. Sokat jártam Cs. Gyimesi Éva irodalomtörténet óráira, a legbátrabb gondolatokat azóta is ott hallottam leginkább, illetve a vitatkozásnak azt a szisztematikus módszerét, gyönyörét és higgadságát, amelytől távol állt mindenfajta „hiszti”.

Az építészethez való gyermekkori, álomszerű vonzódást az egyetemi tanulmányok segítettek kibontakoztatni, vagy inkább konfliktuózus helyzeteket okoztak?

Van erre egy érdekes történetem: Kolozsváron elsőéves vagyok az építőmérnökin, és épp egy matematikai analízis vizsgáról jövök haza a főtéren keresztül, és látok egy autóbust, az ablakában lévő kis papíron pedig talán a MÉSZ-Mesteriskola felirat szerepel. Mivel az egyetemre mindig megjöttek a Magyar Építőművészet folyóiratok, naponta jártam be a könyvtárba ezeket olvasni, kívülről tudtam, hogy ki mit csinált. Épp az unitárius templomból jött ki Szentkirályi Zoltán,

Nadasan 2.0 ház vázlata,
2014 február

Roth János, Szendrői Jenő, én pedig odaszaladtam hozzájuk. Roth azóta is emlegeti, mennyire ledöbbsent, amikor az utcáról megszólította valaki, hogy „Te vagy az a Roth János, aki a csopaki DKV vállalati üdülőt tervezte!” Török Ferenc összes diplomát ismertem, le is tudtam rajzolni. Volt Kolozsváron egy dac, hogy én inkább a magyarországi építészetre fókuszáltam. Amikor Budapestre érkeztem, Turányi Gábor kezei alá kerültem, nagyon fontos volt ez a találkozás, nagy szerencsém, hogy hozzá kerültem... viszont azt éreztem, túl van itt minden politizálva, és ha akarom, ha nem, prekoncepcióknak vagyok az áldozata. Sokszor egy kritikusabb, pimaszabb megszólalásom után betettek egy olyan skatulyába, ahonnan igen nehéz volt kitörni. Igaz volt mindez az építészeti szemléletre is, hiszen erdélyi származásúként szinte elvárás volt, hogy azt a skatulyájukból származtatott szemléletmódot, formanyelvet képviseljem. Ezeknek a lebontása azonban inkább motivált, mint elkedvetlenített.

Jelenleg, egyetemi oktatóként, ezen tapasztalataid beszüremkednek a tanításba? Máshogy viszonyulsz a hallgatókhoz?

Időszakosan szoktam vállalni a tanítást, nehezen tudom kezelni, ha egy építészhallgatónak a jövőbeli szakmájával kapcsolatosan nem csillog a szeme. Viszont, ha valakit el tudok ide juttatni, azt csodaként élem meg, de hatalmas energiába kerül. A pimaszságot viszont megengedem a hallgatóknak irányomban, hiszen fiatalabb korban nehezen éltem meg, ha emiatt kategorizálnak.

A sablonoknak nem-megfelelés egyfajta ars poetica is számodra?

Az építészetről való gondolkodásomban természetesen az „erdélyiség” rendkívül mélyen bennem van, ez szerintem minden munkámon látszik, anélkül, hogy folyton célolna lenne ezt felmutatni, ez azonban sokkal inkább a szemléletmódra, intenzitásra, nem pedig a formára vonatkozik, hiszen az többnyire egy életmód, egy adott hely következménye, amely nem működik mindenhol. Ellenben az illatok, fények, színek, anyagok, térkapcsolatok a gyermekkorom emlékei, érzései igen hangsúlyosan megvannak a belső világomban, amin keresztül szerintem az erdélyiségem kódolható. Van Székelyföldön

Kolozsvár, PJ háza,
kerti homlokzat, 2018
Fotó: Danyi Balázs

Kolozsvár, PJ háza, nappali,
kilátás a kert irányába, 2018
Fotó: Danyi Balázs

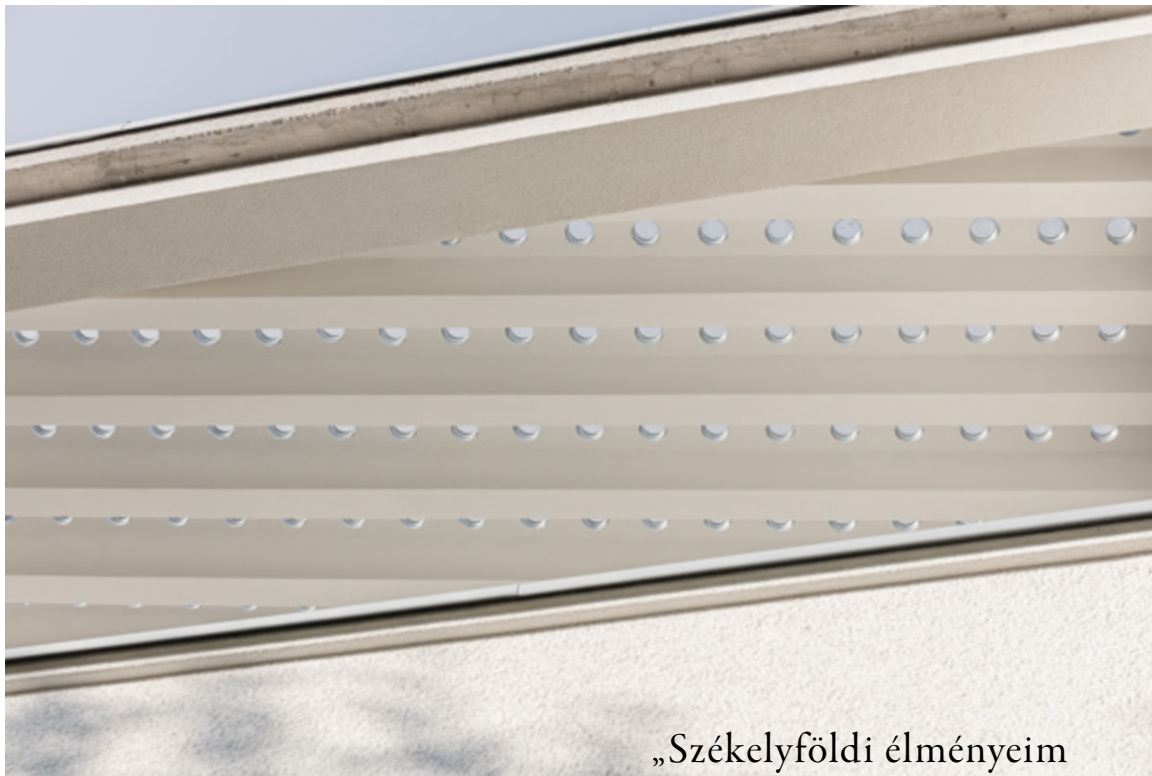
„Nagyon tudtam örülni annak, hogy észrevettem, milyen szerkezete van egy Bartók-műnek. Bizonyos törésvonalak, blokkok, ritmusok hogyan építenek ki egy minőséget.”

megépült házam, de sosem úgy viszonyultam ezekhez a munkákhoz, hogy valami már adott formailag és azt csak folytatni kell. Egyfajta ürességgel kell minden tervezési folyamathoz hozzákezdenem, letisztítani, lebárdolni önmagamban mindent, és szinte lejátszani a teljes fejlődéstörténetét a helynek, hogy az időt – ami épp készül a ház által megfogalmazódni – helyén tudjam kezelni, tehát a forma csak ennek lehet a következménye. És annak az életmódnak, amit ott, ahová tervezek, megpróbálok érteni és értelmezni. Bele lehetne nyugodtan alattni magam abba, hogy egy adott régió által meghatározott építész vagyok, de egy idő után elkezd macerálni valami, hogy „gyerünk tovább!”, másképpen saját magam unom el magamat. Úgy is fogalmazhatnék, hogy a székelőföldi élményeim sokkal inkább az építészeti atmoszféra létrehozásában jelennek meg, mintsem a formában. Az oda tervezett dolgaimnál mertem úgy elengedni a fejem és a kezem, hogy bíztam abban, a tervezett épület majd abban a mikrokozmoszban a helyén lesz. Foucault egyik munkájában találtam meg azt a gondolatot, hogy van egy kitalált és van

egy eredetileg tervezési módszer. Úgy érzem, ez a fogalomkettős jól leírja a szemléletemet az építészeletről. De ezen fogalmak nem vegytisztán jelennek meg, hanem mindig a kettő keveréke lép működésbe. Ha valamilyen ok miatt csak a kitalált tervezést kell működtetni, az sokkal nehezebbé teszi a folyamatot.

Más módon kell Romániába tervezni, mint Magyarországra? Egyáltalán kell, hogy más legyen?

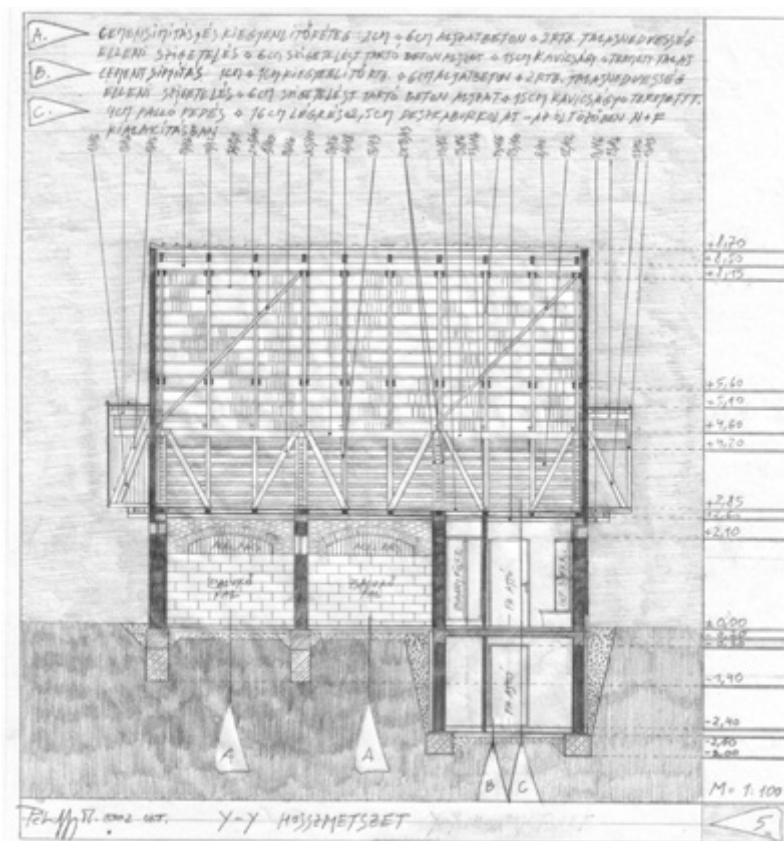
Szerintem nem kellene, hogy más legyen. A megbízón nagyon sok minden múlik. Ha kialakul egy intenzív kapcsolat tervező és megbízó között, akkor egyfajta közös úton járunk. Egyfajta idealizmusnak tűnhet, de ehhez kell az egymásra hangoltság, hogy mindkét fél várja a találkozást és a közös beszélgetést a ház kapcsán. Volt olyan, hogy a megbízó egy CD-t rendelt nekem, hogy segítsen a közös hang kialakításában. A kapcsolat mintázata egyszerűen tükröződik a megvalósult házon. Ez a módszer még azon esetben is működik, amikor nagyobb léptékű a megbízás, és egy projektmenedzsmenttel kell párbeszédet

Kolozsvár, PJ háza, az emelet kertre néző teraszának üvegtégla intarziás fedése, 2018
Fotó: Danyi Balázs

Fót, istálló és szénapadlás hosszmetsete, 2002

„Székelyföldi élményeim sokkal inkább az építészeti atmoszféra létrehozásában jelennek meg, mintsem a formában”

folytatni. Hiszem azt, hogy a jó beszélgetés az alapja a jó háznak. Az építészetten mint szakmán túl a legnagyobb öröm számomra, ha a megbízó elégedett, és valódi boldogság tükröződik az arcán.

A jövővel kapcsolatosan van valami dédelgetett álom? Akár helyi, akár megbízással kapcsolatosan?

Nagyon erőseket nem szoktam álmodni. Sokkal inkább egyik helyzet hozza a másikat. Több projektre is koncentrálok, amelyek most vannak kibontakozóban. De ezen esetekben is azt tapasztalom, hogy a megbízókkal, munkatársakkal való beszélgetést egyre jobban várom, ezt a vírushelyzet is megnehezítette.

2018 áprilisától Dőry Bálint tanítványommal megalapítottuk a PÉTERFFY+DÖRY architects építészműtermet, azóta együtt építészkedünk, nagy lendülettel és kedvvel.